

Silvia Marijnissen

Vertalersportret

Silvia Marijnissen (1970) vertaalt proza en poëzie uit het Chinees. In haar vertaling verschenen onder meer de romans De liefde van een half leven van Chang Eileen en Kikkers van Mo Yan, moderne poëzie van Yang Mu (Ik kom van de zee) en Ye Mimi (Ik wist niet dat jij niet wist dat ik niet wist), en klassieke Chinese landschapspoëzie in de bundel Berg en water. (Zie ook [silviamarijnissen.nl](https://www.silviamarijnissen.nl)). Samen met Mark Leenhouts en Anne Sytkse Keijser vertaalde ze het boek aller Chinese boeken, de achttiende-eeuwse klassieker De droom van de rode kamer. Ze woont op het platteland van Frankrijk. Dit vertalersportret verscheen eerder in de Poëziekrant (<https://www.poeziekrant.be/>) en VertaalVerhaal dankt deze krant en Carl De Strycker voor de mogelijkheid het ook hier te publiceren.

Vertalersportret

Als je een levend dichter vertaalt, neem je dan contact op?

Ja, altijd wel, om heel specifieke vragen te stellen. Meestal levert het leuke contacten op en verrassende antwoorden. Ik heb dichters vertaald die heel stellig over hun werk zijn, anderen vinden het juist fantastisch om zoveel mogelijk verschillende interpretaties te horen (en verzinnen daar zelf aan mee). Sommigen hebben aan een paar woorden uitleg genoeg, anderen geven hele verhalen, en Ye Mimi stuurt bijvoorbeeld vrijwel altijd plaatjes en foto's mee. Eén keer kreeg ik van iemand als antwoord: vertaal maar gewoon wat er staat. Dat respecteer ik, maar ik dacht wel: was het maar zo eenvoudig.

Ben je voorstander van een tweetalige editie? Waarom wel of waarom niet?

Niet echt. De vertaling moet op zichzelf kunnen staan. Wie zich echt in de vergelijking wil verdiepen kan altijd zelf het origineel erbij pakken.

Werk je vooral in opdracht? Doe je zelf voorstellen?

Ik vertaal altijd wat ik zelf heb voorgesteld.

Kan jij aan de hand van een door jou vertaald gedicht een of een aantal problemen/dilemma's en de door jou gevonden oplossing tonen?

Chinese taalspelletjes zijn lastig als ze uitgaan van de vorm van een karakter. Ye Mimi heeft er veel, zoals het grappige gedicht 養酉鬼. 養(yang) betekent 'opvoeden, houden', zoals je een huisdier houdt; 酉(you) is onder meer een tijdsaanduiding, tussen vijf en zeven uur in de avond; 鬼 betekent: geest, spook. Maar die laatste twee vormen samen het karakter 醜(chou) dat 'lelijk' betekent. Ook bedient ze zich in het gedicht van karakters waarin het linkerelement 酉 zit: 酒吧 café, 酒鬼 dronkaard, 醜聞 schandaal, of van een variatie daarop, zoals 西 west. Mimi stelde zich zo'n 'spookje' voor, vertelde ze, als een populair huisdiertje dat tussen vijf en zeven naar buiten gaat en dat iedereen wil hebben, ook al zijn ze erg lelijk!

Ik zag een soort Caspar het vriendelijke spookje voor me, en zocht een Nederlands equivalent. Zodoende veranderde het spook in een lijk, want veel synoniemen voor spook hebben we niet. Daarentegen hebben wij juist veel woorden die op het onbeklemtoonde -lijk eindigen. Mimi's taalspelletje om een karakter uit elkaar te trekken verving ik door een woord dat je in eerste instantie anders leest. De Nederlandse titel werd: 'een letterlijk houden', en de overige elementen werden in dezelfde stijl aangepast: de dronkaards werden letterzetterts die de letterlijken ter vermaak meenemen naar een letterzee.

Het cartooneske element van het origineel werd zo behouden, maar het Nederlands is macaberder, al is van meet af duidelijk dat het om vriendelijke lijkjes gaat – ook Caspar joeg menigeen schrik aan, omdat hij nou eenmaal een spook was. Het is even wennen. Toch is dit precies waar Ye Mimi's werk om draait: woorden uit

hun context halen, op een onverwachte manier samenbrengen, waardoor je er als lezer (anders) over na gaat denken.

Pas later realiseerde ik me: als je de middelste vier letters van 'letterlijk' schrapt, dan staat er 'lelijk'!

Ye Mimi

een letterlijk houden

het is tegenwoordig erg populair om een letterlijk te houden
dat zijn lijken die graag van 5 tot 7 tussen letters zwerven
lijken die het niet alleen leuk vinden om naar een let te kijken
maar die ook altijd met een stokje beginnen
lijken die gewoonlijk erg letterlijk praten
maar die letterlijkheid heeft zo z'n stijl
hoe letterlijker het letterlijk hoe geliefder

iedere dag spreken vrouwen om 5 uur af bij postloket 55 op de 5de straat
en openen het pakketje letterlijken dat speciaal wordt gebracht op die tijd
een voor een pakken ze de duizelige letterlijken eruit
trekken hen stevig bij de hand mee
trekken de letterlijken mee naar de letterzee voor wat vertier met letterzetter
een zootje letterlijken en een zootje letterzetter die samen spelletjes doen
alsof ze een huisdierenvereniging zijn
wanneer een letterlijk aan zijn stokje trekt betekent dat dat hij honger heeft
dan moet iedereen zich inspannen om een paar emmers sesamolie
en pompelmoezen te regelen
zodat het letterlijk zijn neusgaten opent en langzaam snuift
soms knippen ze letterwoorden uit de krant om aan de letterlijken voor te lezen
soms zingen ze een paar ranzige liederen voor hen
tot een letterlijk geleidelijk opzwellt als een rode leren bank zo warm en rond
dan gaat iedereen staan, doet de lichten uit en applaudisseert

sommigen stellen voor om de letterlijken vitamine C te geven
sommigen zeggen dat ze nieuwe kleren voor hen zouden moeten bestellen
sommigen willen canyoning met hen gaan doen in de bergen
sommigen verlangen ernaar kinderen met de letterlijken te krijgen
maar dat is een schending van de strenge regels ter bescherming van letterlijken

wanneer de klok 7 slaat
verdwijnt het minst letterlijke letterlijk het snelst
het langzaamst verdwijnende is het letterlijkste
iedereen voelt zich verscheurd om hen te laten gaan
dus gaan ze maar ter plekke uiteen in afwachting van de volgende keer